

CUPRINS

PARTEA I INTRODUCERE ÎN DREPTUL MUNCII

CAPITOLUL I. DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI	7
§1. Munca și formele sale	7
1. Semnificația termenului „muncă”	7
2. Munca pentru sine și munca independentă	7
3. Munca subordonată	11
§2. Noțiunea, obiectul și misiunea dreptului muncii	12
4. Definiția dreptului muncii	12
5. Autonomia dreptului muncii	13
6. Dreptul individual și dreptul colectiv al muncii	14
7. Obiectul dreptului muncii	14
8. Misiunea dreptului muncii	17
§3. Raporturile juridice individuale de muncă	19
9. Noțiunea raporturilor juridice de muncă	19
10. Trăsăturile raporturilor juridice de muncă	20
11. Formele raporturilor juridice de muncă	22
12. Raporturile juridice de muncă (de serviciu) ale funcționarilor publici	23
13. Raporturile juridice de muncă ale militarilor	26
14. Raporturile juridice de muncă ale judecătorilor și procurorilor	28
15. Raporturile juridice de muncă (de serviciu) ale consilierilor juridici	30
16. Situația membrilor Corpului diplomatic și consular	34
17. Raporturile juridice de muncă ale membrilor cooperatori	35
18. Raporturile juridice de muncă ale ucenicilor	36
19. Situația avocaților salarizați în interiorul profesiei	36
20. Situația executorilor judecătorești stagiaari	37
§4. Izvoarele dreptului muncii	38
21. Noțiune. Categorii de izvoare	38
22. Constituția	39
23. Codul muncii	40
24. Legile speciale	40
25. Ordonanțele și hotărârile Guvernului	42
26. Ordinele, instrucțiunile și alte acte normative emise de miniștri și conducătorii altor organe centrale	43
27. Izvoarele internaționale	44
28. Problema practicii judiciare și a doctrinei	45
29. Problema cutumei	50
30. Contractele colective de muncă	51
31. Regulamentele interne	51
32. Regulamentele de organizare și funcționare	52
§5. Principiile dreptului muncii	52
33. Noțiune. Categorii de principii	52
34. Neîngrădirea dreptului la muncă și libertatea muncii	53
35. Egalitatea de tratament și interzicerea discriminării	56
36. Negocierea condițiilor de muncă	57
37. Protecția salariaților	58
38. Consensualitatea și buna-credință	58

39. Asocierea liberă a salariaților, precum și angajatorilor	59
40. Dreptul la grevă.....	60
§6. Dreptul muncii și alte ramuri de drept.....	60
41. Sistemul dreptului și componentele sale	60
42. Dreptul muncii și dreptul constituțional	61
43. Dreptul muncii, dreptul civil și dreptul procesual civil	62
44. Dreptul muncii și dreptul administrativ	64
45. Dreptul muncii și dreptul comercial.....	65
46. Dreptul muncii, dreptul penal și dreptul procesual penal.....	65
47. Dreptul muncii și dreptul securității sociale.....	66
§7. Scurt istoric privind formarea și dezvoltarea dreptului muncii	68
48. Preliminarii	68
49. Prima etapă, anterioară datei de 23 august 1944	68
50. A doua etapă: între 23 august 1944 și 22 decembrie 1989.....	70
51. A treia etapă, după 22 decembrie 1989	71
CAPITOLUL II. DREPTUL INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN AL MUNCII	74
§1. Noțiunea, obiectul și subiectele dreptului internațional al muncii.....	74
1. Noțiunea dreptului internațional al muncii.....	74
2. Obiectul dreptului internațional al muncii.....	75
3. Subiectele dreptului internațional al muncii	75
§2. Principiile și izvoarele dreptului internațional al muncii	76
4. Principiile dreptului internațional al muncii.....	76
5. Izvoarele dreptului internațional al muncii	76
§3. Normele Organizației Internaționale a Muncii.....	77
6. Scurt istoric. Domenii de activitate.....	77
7. Componența Organizației Internaționale a Muncii. Principiul tripartismului	79
8. Structura Organizației Internaționale a Muncii.....	80
9. Competența Organizației Internaționale a Muncii.....	81
10. Normele Organizației Internaționale a Muncii.....	82
11. Adoptarea convențiilor și recomandărilor	83
12. Punerea în aplicare a normelor	84
13. Conținutul normelor	85
14. România și Organizația Internațională a Muncii	96
§4. Normele Consiliului Europei.....	101
15. Istoric. Obiectivele Consiliului Europei	101
16. Structura Consiliului Europei	101
17. Activitatea normativă a Consiliului Europei	102
18. Enumerarea actelor normative elaborate de Consiliul Europei.....	102
19. Convenția pentru protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale	103
20. Carta socială europeană.....	104
21. Codul european de securitate socială	106
22. Convenția europeană de securitate socială	106
23. Convenția europeană privind statutul juridic al muncitorului migrant	107
24. România și Consiliul Europei.....	107
§5. Normele Uniunii Europene.....	108
25. Dreptul social european și dreptul comunitar al muncii.....	108
26. Izvoarele dreptului Uniunii Europene.....	108
27. Superioritatea dreptului Uniunii Europene asupra dreptului statelor membre.....	110
28. Instituțiile Uniunii Europene	110
29. Circulația lucrătorilor	111
30. Egalitatea de tratament între bărbați și femei în domeniul muncii.....	113
31. Timpul de lucru	114

32. Munca cu timp parțial și cea pe durată determinată.....	115
33. Munca prin agent de muncă temporară.....	115
34. Protecția tinerilor în procesul muncii.....	116
35. Formarea profesională.....	116
36. Obligația de informare	118
37. Diminuarea șomajului și ocuparea forței de muncă.....	119
38. Combaterea muncii nedeclarate.....	119
39. Combaterea hărțuirii și a violenței la locul de muncă	120
40. Concedierile colective.....	121
41. Securitatea socială	122
42. Demersuri privind flexicuritatea în relațiile de muncă	122
43. Legea aplicabilă raporturilor de muncă	124
44. România și Uniunea Europeană.....	125

PARTEA A II-A DREPTUL COLECTIV AL MUNCII

CAPITOLUL III. DIALOGUL SOCIAL ȘI COOPERAREA TRIPARTITĂ	131
§1. Considerații introductive	131
1. Reglementarea dialogului social.....	131
2. Semnificația legală a unor termeni și expresii specifici dialogului social.....	132
3. Noțiunea și necesitatea dialogului social și a cooperării tripartite	132
4. Tripartismul	134
§2. Domeniile de acțiune ale partenerilor sociali și organismele tripartite (enumerare).....	136
5. Domeniile de acțiune	136
6. Informarea și consultarea	136
7. Organisme tripartite (enumerare)	138
§3. Consiliul Național Tripartit pentru Dialog Social	138
8. Scop.....	138
9. Componentă	138
10. Principalele atribuții ale Consiliului Național Tripartit.....	138
§4. Consiliul Economic și Social.....	139
11. Definiție. Scop.....	139
12. Domeniile de competență și atribuțiile Consiliului Economic și Social	139
13. Structura Consiliului Economic și Social	140
14. Comisiile de specialitate	140
§5. Comisiile de dialog social la nivelul administrației publice centrale și la nivelul teritorial.....	141
15. Ministerele și celelalte instituții publice în care sunt organizate comisii de dialog social	141
16. Atribuții	141
17. Componenta Comisiilor de dialog social	141
§6. Comisia Tripartită Guvern – Sindicate – Patronate din ramura Mine – Geologie	142
18. Componenta Comisiei	142
19. Scopul și activitatea comisiei	142
§7. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.....	142
20. Natura juridică și organizarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.....	142
21. Obiectivele și atribuțiile Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă	143

22. Conducerea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.....	144
§8. Comisia Națională de Promovare a Ocupării Forței de Muncă	145
23. Reglementare. Alcătuire	145
24. Atribuțiile principale ale Comisiei.....	145
§9. Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților	145
25. Natura juridică și obiectul de activitate al Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților	145
26. Atribuțiile Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților	146
27. Componenta Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților	147
28. Comitetele sectoriale	147
§10. Alte organisme menite să faciliteze dialogul social.....	148
29. Casa Națională de Asigurări de Sănătate	148
30. Casa Națională de Pensii Publice.....	149
CAPITOLUL IV. SINDICATELE ȘI REPREZENTANȚII SALARIAȚILOR	152
§1. Reglementarea și trăsăturile sindicatelor	152
1. Reglementarea	152
2. Trăsături ale sindicatelor.....	152
§2. Libertatea sindicală	154
3. Noțiunea libertății sindicale	154
4. Izvoarele libertății sindicale.....	155
5. Categoriile de persoane ce se pot sindicaliza	157
6. Categoriile de persoane ce nu se pot sindicaliza	161
7. Libertatea sindicală colectivă.....	163
8. Protecția și garantarea libertății sindicale în documentele internaționale	164
9. Protecția și garantarea libertății sindicale în legislația noastră.....	165
§3. Constituirea organizațiilor sindicale.....	168
10. Preliminarii	168
11. Statutul.....	168
12. Conducerea organizației sindicale.....	169
13. Dobândirea personalității juridice.....	169
14. Consecințe ale personalității juridice	171
§4. Atribuții ale organizațiilor sindicale.....	172
15. Atribuții prevăzute de Codul muncii	172
16. Atribuții prevăzute de Legea dialogului social nr. 62/2011	173
17. Atribuții prevăzute de alte acte normative	174
§5. Democrația și disciplina sindicală	175
18. Democrația sindicală	175
19. Disciplina sindicală	176
§6. Pluralismul sindical	177
20. Noțiune. Conținut	177
21. Confederațiile sindicale.....	178
§7. Asocierea și afilierea sindicală.....	179
22. Asocierea	179
23. Afilierea sindicală.....	180
§8. Reorganizarea și dizolvarea sindicatelor	181
24. Reorganizarea sindicatelor	181
25. Dizolvarea sindicatelor.....	181
§9. Acțiunea sindicală	181
26. Reprezentativitatea sindicatelor.....	181
27. Apărarea intereselor salariaților.....	184
28. Acțiuni revendicative ale sindicatelor.....	186

§10. Reprezentanții salariaților	192
29. Reglementare	192
30. Alegerea și mandatul reprezentanților salariaților	192
31. Atribuții	193
32. Facilități acordate reprezentanților salariaților și protecția acestora.....	193
33. Concluzii privind reprezentanții salariaților	194
34. Comitetul european de întreprindere	194
35. Modalități de implicare a angajaților în activitatea societății europene.....	197
CAPITOLUL V. ORGANIZAȚIILE PATRONALE	200
§1. Noțiunea și importanța patronatelor în relațiile de muncă	200
1. Termenul de patron	200
2. Importanța patronilor (angajatorilor) în relațiile de muncă	201
3. Categoriile de persoane juridice – angajatori	201
§2. Constituirea, organizarea și funcționarea organizațiilor patronale	202
4. Constituire și organizare	202
5. Statutul.....	203
6. Organele de conducere	203
7. Personalitatea juridică a organizației patronale.....	203
8. Drepturile și obligațiile organizațiilor patronale	204
9. Patrimoniul și finanțarea activității	205
10. Dizolvarea și lichidarea organizațiilor patronale	205
11. Reprezentativitatea organizațiilor patronale	205
§3. Organizații patronale din țara noastră	206
12. Considerații introductive	206
13. Confederația Patronală din Industria României (CONPIROM)	207
14. Confederația Națională a Patronatului Român (CNPR)	207
15. Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii (CNÎPMMR).....	208
16. Uniunea Generală a Industriașilor din România (UGIR–1903)	210
CAPITOLUL VI. PIAȚA MUNCII ȘI ROLUL STATULUI ÎN RELAȚIILE DE MUNCĂ	212
§1. Noțiunea și specificul pieței muncii	212
1. Noțiunea de piață a muncii	212
2. Concepte.....	213
§2. Necesitatea intervenției statului	214
3. Reglementarea generală a intervenției statului pe piața muncii și în relațiile de muncă	214
4. Limite ale rolului statului	215
§3. Domeniile de acțiune a statului pe piața muncii și în relațiile de muncă	216
5. Prezentare generală	216
6. Activitatea legislativă	216
7. Stimularea dezvoltării economice	217
8. Organizarea formării profesionale	219
9. Stimularea ocupării forței de muncă	220
10. Orientarea, formarea profesională și angajarea în muncă a persoanelor cu handicap	221
11. Repartizarea în muncă	224
12. Autorizațiile de muncă	224
13. Protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate	227
§4. Organe cu atribuții în domeniul muncii	229
14. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice	229
15. Agențiile teritoriale pentru plăți și inspecție socială și a municipiului București	231
16. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	232

§5. Inspecția Muncii	233
17. Reglementare. Scop.....	233
18. Organizarea și funcționarea Inspecției Muncii.....	233
19. Atribuțiile generale ale Inspecției Muncii.....	233
20. Atribuțiile specifice ale Inspecției Muncii.....	234
21. Inspectorii de muncă.....	235
CAPITOLUL VII. CONTRACTUL COLECTIV DE MUNCĂ	239
§1. Considerații generale	239
1. Definiții doctrinare.....	239
2. Definiții legale.....	239
3. Terminologia „contract colectiv de muncă”.....	240
4. Natura juridică a contractului colectiv de muncă.....	241
5. Caracterele contractului colectiv de muncă.....	243
6. Importanța contractului colectiv de muncă.....	243
7. Categoriile de contracte colective de muncă.....	244
8. Acordurile colective.....	246
9. Alte acorduri, convenții, înțelegeri.....	248
§2. Negocierea și încheierea contractelor (acordurilor) colective de muncă	248
10. Obligatorietatea sau facultatea negocierii colective.....	248
11. Părțile și reprezentarea acestora la negociere.....	249
12. Desfășurarea negocierii colective.....	251
13. Unele reguli privind conținutul contractelor colective de muncă.....	254
14. Nulitatea clauzelor contractuale.....	255
15. Durata contractului colectiv de muncă.....	255
16. Negocierea și încheierea acordurilor colective.....	255
§3. Înregistrarea și publicitatea contractului colectiv de muncă	256
17. Înregistrarea.....	256
18. Publicitatea.....	257
§4. Efectele contractului colectiv de muncă	257
19. Contractul colectiv de muncă – izvor de drept.....	257
20. Sfera salariilor supuși efectelor contractului colectiv de muncă.....	258
21. Influența contractului colectiv de muncă asupra contractelor individuale de muncă.....	260
§5. Executarea, modificarea, suspendarea și încetarea contractului colectiv de muncă	261
22. Executarea contractului colectiv de muncă.....	261
23. Răspunderea juridică pentru nerespectarea clauzelor contractuale.....	262
24. Modificarea contractului colectiv de muncă.....	262
25. Suspendarea contractului colectiv de muncă.....	264
26. Încetarea contractului colectiv de muncă.....	266
CAPITOLUL VIII. CONFLICTELE COLECTIVE DE MUNCĂ	269
§1. Considerații introductive	269
1. Definiție. Caracteristici.....	269
2. Situațiile în care pot fi declanșate conflicte colective.....	270
3. Reprezentarea angajaților în conflictele colective de muncă.....	271
4. Sesizarea angajatorului sau a organizației patronale.....	271
5. Înregistrarea conflictului colectiv de muncă.....	272
§2. Concilierea, medierea și arbitrajul conflictelor colective de muncă	272
6. Concilierea.....	272
7. Medierea și arbitrajul.....	273

§3. Greva	274
8. Definiția și trăsăturile caracteristice ale grevei	274
9. Dreptul la grevă.....	276
10. Categoriile de greve	277
11. Greva de avertisment	278
12. Greva de solidaritate.....	279
13. Greva politică.....	279
14. Greva demisie.....	280
15. Greva judecătorilor	280
16. Alte categorii de greve	281
17. Greva patronală (lock-out-ul).....	281
18. Declararea grevei	282
19. Hotărârea de declarare a grevei.....	282
20. Categoriile de persoane care nu pot declara (sau participa) la grevă.....	284
21. Limitări privind declararea și participarea la grevă	286
22. Desfășurarea grevei	287
23. Continuarea activității angajaților neparticipanți la grevă	289
24. Obligații ale organizatorilor grevei și ale conducerii unității.....	289
25. Suspendarea grevei.....	290
26. Înțetarea grevei	290
27. Răspunderea juridică pentru nerespectarea dispozițiilor legale privind greva	292

PARTEA A III-A DREPTUL INDIVIDUAL AL MUNCII

CAPITOLUL IX. FORMAREA PROFESIONALĂ	299
§1. Noțiunea formării profesionale	299
1. Accepțiunile termenului „formare profesională”	299
2. Fazele formării profesionale	300
3. Formarea profesională – instituție juridică complexă	300
§2. Reglementarea și obiectivele principale ale formării profesionale	300
4. Dispoziții constituționale	300
5. Reglementarea formării profesionale	301
6. Obiectivele principale ale formării profesionale	302
§3. Sistemul de formare profesională	302
7. Formarea profesională inițială	302
8. Practica elevilor și studenților	303
9. Educația permanentă.....	304
§4. Formarea profesională a adulților	305
10. Reguli generale.....	305
11. Organizarea formării profesionale a adulților.....	306
12. Autorizarea furnizorilor de formare profesională	307
13. Evaluarea și certificarea formării profesionale a adulților	308
14. Finanțarea formării profesionale a adulților	308
§5. Formarea profesională a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	309
15. Noțiunea de persoană aflată în căutarea unui loc de muncă.....	309
16. Programele de formare profesională	310
17. Serviciile de formare profesională	310
18. Drepturi și obligații ale persoanelor care urmează programe de pregătire profesională	311

§6. Formarea profesională a salariaților	312
19. Modalități.....	312
20. Planurile anuale de formare profesională.....	312
21. Participarea la formarea profesională.....	312
22. Cheltuielile privind formarea profesională.....	313
§7. Contracte speciale de formare profesională	317
23. Categoriile de contracte.....	317
24. Contractul de calificare profesională.....	318
25. Contractul de adaptare profesională.....	319
26. Formatorul.....	320
§8. Contractul de ucenicie la locul de muncă	320
27. Reglementare. Noțiuni.....	320
28. Părțile contractului de ucenicie la locul de muncă.....	321
29. Forma, conținutul și durata contractului de ucenicie.....	322
30. Coordonatorul de ucenicie.....	323
31. Calificările sau ocupațiile pentru care se organizează ucenicia la locul de muncă.....	323
32. Statutul ucenicului.....	323
33. Susținerea financiară a uceniciei.....	325
34. Controlul aplicării dispozițiilor legale privind ucenicia la locul de muncă.....	326
35. Reglementarea uceniciei în dreptul comunitar.....	326
§9. Studiile universitare de masterat	326
36. Organizare.....	326
37. Admitere.....	327
38. Diploma.....	327
§10. Studiile universitare de doctorat	327
39. Organizare.....	327
40. Admiterea.....	329
41. Studentul-doctorand.....	329
42. Conducătorul de doctorat.....	329
43. Teza de doctorat.....	330
44. Diploma.....	331
45. Sancțiuni.....	331
§11. Programe postuniversitare	331
46. Categoriile.....	331
47. Programele postdoctorale.....	331
48. Programele postuniversitare de formare și dezvoltare profesională continuă.....	332
§12. Bursele private	332
49. Sediul materiei.....	332
50. Definiția și beneficiarii burselor private.....	332
51. Contractul de acordare a bursei private.....	332
52. Obiectul contractului.....	333
53. Facilități fiscale.....	333
§13. Alte burse	333
54. Bursă specială „Guvernul României” pentru formarea managerilor în sectorul public.....	333
55. Bursa de performanță „Meritul Olimpic” și bursa de cercetare.....	335
56. Bursele de studii și cercetare postuniversitară și postdoctorală „Nicolae Titulescu”.....	336
57. Burse de studii acordate unor studenți cu domiciliul în mediul rural.....	337

58. Bursele „Titu Maiorescu” pentru efectuarea de masterat/doctorat sau de cercetare în străinătate, în vederea formării de specialiști în domeniile de interes ale Uniunii Europene	337
§14. Concediile pentru formare profesională	338
59. Reglementare. Categoriile	338
60. Concediul fără plată	338
61. Concediul cu plată	339
CAPITOLUL X. GENERALITĂȚI PRIVIND CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ	341
§1. Reglementarea contractului individual de muncă.....	341
1. Repere istorice ale reglementării	341
2. Reglementarea actuală a contractului individual de muncă	341
§2. Definiții ale contractului individual de muncă	341
3. Definiții legale	341
4. Definiții doctrinare	342
§3. Elementele contractului individual de muncă	343
5. Enumerarea elementelor	343
6. Prestarea muncii	343
7. Salariul	344
8. Subordonarea	344
9. Elementul temporal	345
§4. Trăsăturile caracteristice ale contractului individual de muncă	345
10. Enumerarea trăsăturilor	345
11. Contractul individual de muncă – act juridic	345
12. Contractul individual de muncă – act juridic bilateral	345
13. Contractul individual de muncă – contract sinalagmatic	346
14. Contractul individual de muncă - contract oneros și comutativ	346
15. Contractul individual de muncă mai este un contract consensual?.....	346
16. Contractul individual de muncă - contract intuitu personae.....	346
17. Contractul individual de muncă - contract cu executare succesivă.....	347
18. Contractul individual de muncă - implică obligația „de a face”	347
19. Imposibilitatea condiției suspensive și a celei rezolutorii.....	347
20. Posibilitatea afectării contractului individual de muncă de un termen extinctiv.....	348
§5. Contractul individual de muncă și alte contracte.....	348
21. Contractul individual de muncă și contractul colectiv de muncă	348
22. Contractul individual de muncă și contractul de mandat	349
23. Contractul individual de muncă și contractul de management/administrare	351
24. Contractul individual de muncă și contractul civil de locațiune a lucrărilor.....	354
25. Contractul individual de muncă și contractul de voluntariat	356
26. Contractul individual de muncă și contractul de mediere	358
27. Contractul individual de muncă și contractul de solidaritate.....	360
§6. Contractele individuale de muncă speciale	361
28. Contractul privind munca prin agent de muncă temporară	361
29. Contractul individual de muncă cu timp parțial	367
30. Contractul individual de muncă la domiciliu.....	371
31. Telemunca	373
§7. Durata contractului individual de muncă	375
32. Contractul individual de muncă pe durată nedeterminată	375
33. Contractul individual de muncă pe durată determinată	376
§8. Conținutul contractului individual de muncă	384
34. Partea legală și partea convențională	384
35. Felul muncii.....	386

36. Locul muncii	387
37. Clauza de neconcurență	388
38. Clauza de confidențialitate	392
39. Clauza de mobilitate	393
40. Alte clauze facultative	394
41. Clauze interzise (sau abuzive).....	396
CAPITOLUL XI. ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	397
§1. Generalități privind încheierea contractului individual de muncă.....	397
1. Noțiune.....	397
2. Clasificarea condițiilor la încheierea contractului individual de muncă.....	397
§2. Capacitatea juridică a salariatului.....	397
3. Reguli privind capacitatea juridică	397
4. Incompatibilități	401
5. Examenul medical	407
§3. Capacitatea juridică a angajatorului	409
6. Preliminarii	409
7. Capacitatea juridică a angajatorului persoană juridică.....	409
8. Capacitatea juridică a angajatorului persoană fizică	413
§4. Consimțământul părților	414
9. Noțiune. Condiții.....	414
10. Viciile de consimțământ	414
§5. Obiectul și cauza contractului individual de muncă	417
11. Obiectul.....	417
12. Cauza.....	418
§6. Repartizarea în muncă și avizul prealabil	418
13. Repartizarea în muncă	418
14. Avizul prealabil.....	420
§7. Condițiile de studii și vechime în muncă	422
15. Condițiile de studii.....	422
16. Condiția de vechime în muncă și în specialitate.....	426
17. Stagiul.....	427
§8. Verificarea prealabilă a aptitudinilor profesionale și personale ale celui care solicită angajarea	428
18. Generalități.....	428
19. Concursul sau examenul	429
20. Perioada de probă	432
§9. Informarea persoanei care solicită angajarea	438
21. Elementele informării	438
22. Realizarea informării	439
§10. Forma și înregistrarea contractului individual de muncă	441
23. Forma scrisă – condiție ad validitatem	441
24. Formalitatea dublului exemplar.....	443
25. Înregistrarea contractului individual de muncă	443
§11. Cumulul de funcții	444
26. Semnificația termenului	444
27. Regula – admisibilitatea cumulului de funcții.....	444
28. Excepția – inadmisibilitatea cumulului de funcții.....	445
29. Unele cazuri ale cumulului de funcții	446
30. Cumulul de funcții în cazul personalului didactic	446
31. Cumulul în cazul persoanelor fizice autorizate, întreprinderilor individuale și al	446
32. Cumulul pensiei cu salariul	447

33. Cumulul salariului cu o parte din indemnizația de șomaj	450
34. Incompatibilități legale	451
35. Incompatibilități privind notarii publici	451
36. Incompatibilități privind avocații	452
37. Incompatibilități privind funcționarii publici.....	452
38. Incompatibilități privind executorii judecătorești	453
39. Incompatibilități privind consilierii juridici	453
40. Incompatibilități privind judecătorii și procurorii	454
41. Incompatibilități privind medicii.....	455
42. Incompatibilități privind administratorii/directorii societăților.....	456
43. Consecințe ale incompatibilității asupra contractului individual de muncă	456
44. Angajatorii și funcția de bază.....	457

CAPITOLUL XII. DREPTURI ȘI OBLIGAȚII ALE PĂRȚILOR CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	458
§1. Puterea obligatorie a contractului	458
1. Obligatorivitatea contractului față de părți	458
2. Importanța obligativității contractului individual de muncă	458
3. Excepția de neexecutare a contractului.....	459
4. Interpretarea contractului.....	459
§2. Drepturi ale angajatorului	459
5. Privire generală asupra drepturilor reglementate de Codul muncii	459
6. Drepturi organizatorice ale angajatorului.....	460
7. Normarea muncii	460
8. Drepturi de dispoziție și control.....	462
9. Stabilirea obiectivelor de performanță individuală	463
10. Regulamentul intern.....	464
11. Evaluarea profesională a salariaților	468
12. Monitorizarea salariaților în ceea ce privește utilizarea internetului la locul de muncă.....	469
§3. Obligații ale angajatorului.....	471
13. Privire generală asupra obligațiilor prevăzute de Codul muncii	471
14. Obligația de informare	472
15. Comunicarea situației economice și financiare a unității.....	475
16. Obligații privind registrul general de evidență a salariaților	476
17. Obligații privind protecția salariaților pe perioadele cu temperaturi extreme.....	478
18. Obligații privind prevenirea tuturor formelor de discriminare și egalitatea de șanse între femei și bărbați	479
19. Protecția salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acesteia	484
§4. Acordarea tichetelor de masă, a tichetelor cadou, a tichetelor de creșă și a celor de vacanță	487
20. Caracteristicile și beneficiarii tichetelor de masă.....	487
21. Emiterea și acordarea tichetelor	489
22. Utilizarea tichetelor de masă	489
23. Tichetele cadou și tichetele de creșă	490
24. Tichetele de vacanță.....	491
§6. Drepturi și obligații ale salariaților.....	492
25. Preliminarii	492
26. Drepturi ale salariaților prevăzute de Codul muncii.....	492
27. Demnitatea în muncă.....	493
28. Obligații ale salariaților prevăzute de Codul muncii.....	495

29. Obligația de fidelitate	496
30. Obligații ale salariaților prevăzute în alte acte normative	497
31. Obligații ale salariaților prevăzute în contractele colective de muncă și regulamente interne	499
CAPITOLUL XIII. SALARIZAREA	500
§1. Noțiunea și elementele salariului	500
1. Noțiunea de salariu	500
2. Elementele salariului	501
§2. Categoriile de salarii	503
3. Salariul nominal și salariul real	503
4. Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată	504
§3. Sistemul de salarizare	508
5. Noțiunea sistemului de salarizare	508
6. Enumerarea principiilor sistemului de salarizare	508
7. Principiul negocierii salariilor	510
8. Principiul prestabilirii salariilor personalului plătit din fonduri publice	510
9. Principiul egalității de tratament: la muncă egală, salariu egal	510
10. Principiul diferențierii salariilor în raport de nivelul studiilor, funcția îndeplinită, cantitatea și calitatea muncii, condițiile de muncă	512
11. Principiul confidențialității	512
§4. Salarizarea prin negociere	513
12. Sfera de cuprindere	513
13. Formele de salarizare	514
14. Salariile de bază	514
15. Sporurile și adaosurile la salariul de bază	514
§5. Salarizarea personalului plătit din fonduri publice	515
16. Sfera de cuprindere	515
17. Elementele generale ale salarizării	516
18. Scopul reglementărilor și criteriile salarizării	516
19. Stabilirea salariilor de bază, soldelor, salariilor de funcție și a indemnizațiilor lunare de încadrare	516
20. Sporuri	519
21. Premii	520
22. Contestații	520
23. Salarizarea personalului contractual din administrația publică	521
24. Salarizarea personalului din învățământ	524
§6. Plata salariilor	536
25. Reguli privind plata salariilor	536
26. Impozitul pe veniturile din salarii	540
27. Contribuția de asigurări sociale	543
28. Contribuția pentru asigurările sociale de sănătate	548
29. Contribuția la bugetul asigurărilor pentru șomaj	548
30. Alte contribuții	549
31. Condiții privind plata salariilor	549
32. Fondul de garantare pentru plata creanțelor salariale	551
CAPITOLUL XIV. TIMPUL DE MUNCĂ ȘI TIMPUL DE ODIHNĂ	554
§1. Considerații generale privind timpul de muncă	554
1. Noțiune	554
2. Importanță	555
3. Clasificare	556

§2. Durata timpului de muncă	556
4. Durata normală a timpului de muncă.....	556
5. Munca de noapte.....	557
6. Durata redusă a timpului de muncă.....	558
7. Timpul de muncă peste durata normală (munca suplimentară).....	560
§3. Timpul de muncă al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier	563
8. Reglementare.....	563
9. Semnificația termenilor.....	564
10. Organizarea timpului de muncă.....	565
11. Obligații ale angajatorilor și ale lucrătorilor.....	565
§4. Timpul de odihnă	566
12. Noțiuni. Forme.....	566
13. Pauza pentru masă.....	566
14. Pauze de alăptare.....	567
15. Timpul de odihnă între două zile de muncă.....	567
16. Repausul săptămânal.....	568
17. Pauze și perioade de odihnă pentru conducătorii auto.....	569
18. Perioadele de odihnă și pauze în cazul lucrătorilor mobili care prestează servicii de interoperabilitate transfrontalieră în sectorul feroviar.....	569
19. Limitări privind timpul de muncă și cerințe de odihnă pentru personalul aeronautic civil navigant.....	570
20. Sărbătorile legale.....	571
§5. Concediul de odihnă	572
21. Dreptul la concediul de odihnă.....	572
22. Scurt istoric al reglementării concediului de odihnă.....	573
23. Durata concediului de odihnă (de bază).....	575
24. Concediul suplimentar de odihnă.....	577
25. Condițiile dobândirii și exercitării dreptului la concediu de odihnă.....	577
26. Programarea concediului de odihnă.....	579
27. Indemnizația de concediu.....	580
28. Efectuarea concediului.....	584
29. Întreruperea concediului.....	585
30. Compensarea în bani a concediului de odihnă.....	586
§6. Alte concedii și zile libere	587
31. Alte concedii.....	587
32. Zile libere.....	589
CAPITOLUL XV. SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ	591
§1. Considerații introductive	591
1. Noțiunea de securitate și sănătate în muncă.....	591
2. Domeniul de aplicare a normelor de securitate și sănătate în muncă.....	591
§2. Reglementarea securității și sănătății în muncă	592
3. Scurt istoric.....	592
4. Reglementarea internă a securității și sănătății în muncă.....	594
5. Reglementarea securității și sănătății în muncă în dreptul internațional și european.....	597
§3. Principii ale sănătății și securității în muncă	599
6. Enumerare.....	599
7. Securitatea și sănătatea în muncă – problemă de interes general.....	599
8. Legătura indisolubilă dintre dreptul la muncă și securitatea și sănătatea în muncă.....	600

9. Integrarea securității și sănătății în procesul de muncă.....	600
10. Caracterul preventiv al asigurării securității și sănătății în muncă.....	600
11. Realizarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă – obligație legală a angajatorului.....	601
§4. Obligațiile angajatorilor.....	601
12. Obligații generale prevăzute de Codul muncii.....	601
13. Obligații generale prevăzute de Legea nr. 319/2006.....	601
14. Obligații ale angajatorilor privind serviciile de prevenire și protecție.....	602
15. Obligații ale angajatorilor în ceea ce privește primul ajutor, stingerea incendiilor, evacuarea lucrătorilor, pericol grav și iminent.....	603
16. Alte obligații ale angajatorilor prevăzute de Legea nr. 319/2006.....	604
17. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 971/2006 privind cerințele minime pentru semnalizarea de securitate și/sau de sănătate la locul de muncă.....	605
18. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1028/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare.....	605
19. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1048/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru lucrători a echipamentelor individuale de protecție la locul de muncă.....	605
20. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1146/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru utilizarea în muncă de către lucrători a echipamentelor de muncă.....	606
21. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1049/2006 privind cerințele minime pentru asigurarea securității și sănătății lucrătorilor din industria extractivă de suprafață sau subteran.....	607
22. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1050/2006 privind cerințele minime pentru asigurarea securității și sănătății lucrătorilor din industria extractivă de foraj.....	608
23. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1051/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru manipularea manuală a maselor care prezintă riscuri pentru lucrători, în special de afecțiuni dorsiolombare.....	609
24. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1058/2006 privind cerințele minime pentru îmbunătățirea securității și sănătății lucrătorilor care pot fi expuși unui potențial risc datorat atmosferelor explozive.....	609
25. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1091/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru locul de muncă.....	610
26. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1135/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate la bordul navelor de pescuit.....	611
27. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1136/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice.....	611
28. Obligațiile angajatorului conform Hotărârii Guvernului nr. 1218/2006 privind stabilirea cerințelor minime de securitate și sănătate pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici.....	612
29. Instruirea lucrătorilor.....	614
30. Informarea lucrătorilor.....	616
31. Consultarea și participarea lucrătorilor.....	617
32. Protecția tinerilor și a minorilor.....	617
33. Acordarea alimentației de protecție și a materialelor igienico – sanitare.....	620
34. Comitetul de securitate și sănătate în muncă.....	620
35. Serviciul de medicină a muncii.....	622

§5. Obligațiile lucrătorilor și atribuții ale sindicatelor	623
36. Obligațiile lucrătorilor	623
37. Atribuții ale sindicatelor în asigurarea securității și sănătății în muncă	624
§6. Protecția sănătății și securității lucrătorilor față de riscurile datorate expunerii la azbest	624
38. Reglementare	624
39. Notificarea inspectoratului teritorial de muncă.....	625
40. Informarea și instruirea lucrătorilor	625
41. Reducerea expunerii lucrătorilor la azbest	626
42. Reducerea sau evitarea riscurilor	626
43. Supravegherea sănătății lucrătorilor	626
§7. Cerințe minime de securitate și sănătate pentru șantierele temporare sau mobile	626
44. Reglementare. Definiții	626
45. Planul de securitate și sănătate	627
46. Planul propriu.....	628
47. Registrul de coordonare	629
48. Coordonatorul de materie de securitate și sănătate pe durata elaborării proiectului lucrării și atribuțiile sale	629
49. Coordonatorul în materie de securitate și sănătate pe durata realizării lucrării	630
50. Obligațiile angajatorilor	631
51. Obligațiile lucrătorilor independenți	631
52. Informarea, consultarea și participarea lucrătorilor	632
§8. Cerințe minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscurile generate de zgomot	632
53. Reglementare	632
54. Enumerarea obligațiilor angajatorilor	632
55. Determinarea și evaluarea riscurilor la zgomot	632
56. Reducerea expunerii la zgomot	633
57. Protecția individuală a lucrătorilor.....	633
58. Informarea și formarea lucrătorilor.....	633
59. Supravegherea sănătății lucrătorilor	634
§9. Protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenții biologici în muncă	634
60. Reglementare. Definiții	634
61. Enumerarea obligațiilor angajatorului	635
62. Identificarea și evaluarea riscurilor	635
63. Înlocuirea și reducerea riscurilor.....	635
64. Informarea autorității competente	636
65. Igiena și protecția individuală.....	636
66. Informarea și consultarea lucrătorilor	636
67. Lista lucrătorilor expuși și notificarea activităților care implică agenți biologici	637
§10. Cerințele minime de securitate și sănătate pentru protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni sau mutageni la locul de muncă	637
68. Reglementare. Definiții	637
69. Enumerarea obligațiilor angajatorului	638
70. Prevenirea și reducerea expunerii la agenții cancerigeni sau mutageni la locul de muncă.....	638
71. Informarea autorităților competente.....	639
72. Măsuri de igienă și protecție individuală	640

73. Informarea, instruirea, consultarea și participarea lucrătorilor	640
74. Supravegherea medicală.....	641
§11. Comunicarea, cercetarea, înregistrarea și raportarea evenimentelor	641
75. Definiția evenimentului.....	641
76. Comunicarea evenimentelor.....	641
77. Cercetarea evenimentelor	642
78. Accidentul de muncă	643
79. Bolile profesionale	644
§12. Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale	645
80. Reglementare	645
81. Asigurații	645
82. Raporturile de asigurare	646
83. Contribuția de asigurare	646
84. Prestațiile de asigurare	647
§13. Autorități și instituții cu atribuții în domeniu	649
85. Enumerare	649
86. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice	649
87. Ministerul Sănătății	649
88. Inspekția Muncii	649
89. Asigurătorul.....	650
CAPITOLUL XVI. MODIFICAREA ȘI SUSPENDAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	651
§1. Modificarea contractului individual de muncă	651
1. Elementele și condițiile modificării.....	651
2. Clasificarea cazurilor de modificare a contractului individual de muncă	655
3. Delegarea	656
4. Detașarea	658
5. Trecerea temporară în altă muncă	664
6. Transferul.....	668
7. Promovarea – caz de modificare definitivă a contractului individual de muncă	670
8. Alte cazuri de modificare definitivă a contractului individual de muncă.....	671
§2. Suspendarea contractului individual de muncă	672
9. Noțiunea suspendării	672
10. Cazurile de suspendare.....	674
11. Suspendarea de drept	674
12. Suspendarea din inițiativa salariatului	681
13. Suspendarea din inițiativa angajatorului.....	690
14. Suspendarea prin acordul părților	698
15. Procedura suspendării.....	700
16. Efectele suspendării	700
CAPITOLUL XVII. ÎNCETAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	703
§1. Legalitatea și cazurile de încetare	703
1. Legalitatea încetării contractului individual de muncă	703
2. Cazurile încetării contractului individual de muncă.....	703
§2. Încetarea de drept.....	704
3. Enumerarea situațiilor	704
4. Decesul salariatului sau al angajatorului, persoană fizică ori dizolvarea angajatorului persoană juridică	706

5. Declararea judecătorească a morții sau a punerii sub interdicție a uneia dintre părțile contractului individual de muncă	706
6. Îndeplinirea cumulativă a condițiilor de vârstă standard și a stagiului minim de cotizare pentru pensionare sau comunicarea deciziei de pensie	706
7. Nulitatea contractului individual de muncă	709
8. Admiterea cererii de reintegrare în funcția ocupată de salariat a unei persoane concediate nelegal sau pentru motive neîntemeiate, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de reintegrare	711
9. Condamnarea la executarea unei pedepse privative de libertate	712
10. Retragerea de către autoritățile sau organismele competente a avizelor, autorizațiilor ori atestărilor necesare pentru exercitarea profesiei	712
11. Interzicerea exercitării unei profesii sau a unei funcții, ca măsură de siguranță ori pedeapsă complementară, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a dispus interdicția	713
12. Expirarea termenului contractului individual de muncă încheiat pe durată determinată.....	714
13. Retragerea acordului părinților sau al reprezentanților legali, în cazul salariaților cu vârsta cuprinsă între 15-16 ani	715
14. Încetarea de drept a contractului individual de muncă în situația personalului didactic sau de cercetare	715
15. Constatarea încetării de drept a contractului individual de muncă	716
§3. Încetarea prin acordul părinților	717
16. Preliminarii	717
17. Condiții	717
§4. Concedierea	719
18. Noțiuni. Situații.....	719
19. Cazurile de concediere pentru motive care țin de persoana salariatului.....	720
20. Concedierea disciplinară	720
21. Concedierea în cazul arestării preventive a salariatului pentru o perioadă mai mare de 30 de zile	726
22. Concedierea în cazul inaptitudinii fizice și/sau psihice a salariatului.....	728
23. Concedierea pentru necorespondere profesională	729
24. Concedierea pentru motive care nu țin de persoana salariatului	732
25. Concedierea colectivă	739
26. Reguli privind concedierea	749
27. Revocarea deciziei de concediere.....	774
28. Controlul și sancționarea concedierilor nelegale	775
29. Reintegrarea în muncă – efect al anulării măsurii angajatorului	783
§5. Încetarea contractului individual de muncă în conformitate cu art. 86 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței	788
30. Reglementare	788
31. Sfera de aplicare a art. 86	788
32. Natura juridică a „denunțării”	789
33. Critica dispozițiilor art. 86 din Legea nr. 85/2006 referitoare la „denunțarea” contractelor individuale de muncă.....	790
§6. Demisia	791
34. Noțiune.....	791
35. Preavizul și semnificația acestuia	792
36. Posibilitatea fostului salariat de a contesta încetarea contractului de muncă prin demisie	797

PARTEA A IV-A
RĂSPUNDEREA JURIDICĂ

CAPITOLUL XVIII. RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ	801
§1. Disciplina muncii – condiție a desfășurării activității angajatorilor	801
1. Noțiunea de disciplină a muncii	801
2. Trăsături caracteristice ale disciplinei muncii	801
§2. Izvoarele și căile de înfăptuire a disciplinei muncii	802
3. Izvoarele de drept în materia disciplinei muncii.....	802
4. Căile de înfăptuire a disciplinei muncii	802
§3. Specificul și condițiile răspunderii disciplinare	803
5. Definiția răspunderii disciplinare	803
6. Trăsăturile caracteristice ale răspunderii disciplinare.....	804
7. Enumerarea condițiilor răspunderii disciplinare.....	804
8. Obiectul abaterii disciplinare.....	805
9. Latura obiectivă.....	805
10. Subiectul abaterii disciplinare	810
11. Latura subiectivă (vinovăția).....	810
12. Cauze care apără de răspundere (cauze de exonerare sau de neresponsabilitate)	811
§4. Cumulul răspunderii disciplinare cu alte forme ale răspunderii juridice	812
13. Justificare	812
14. Cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea patrimonială.....	813
15. Cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea penală.....	813
16. Cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea contravențională.....	815
§5. Sancțiunile disciplinare	816
17. Noțiunea sancțiunilor disciplinare	816
18. Clasificarea sancțiunilor disciplinare.....	816
§6. Sancțiunile disciplinare generale	817
19. Enumerarea sancțiunilor.....	817
20. Avertismentul scris.....	818
21. Retrogradarea din funcție, cu acordarea salariului corespunzător funcției în care s-a dispus retrogradarea, pentru o perioadă ce nu poate depăși 60 de zile	818
22. Reducerea salariului de bază pe o durată de 1-3 luni cu 5-10%.....	819
23. Reducerea salariului de bază și/sau, după caz, a indemnizației de conducere, pe o perioadă de 1-3 luni, cu 5-10%	819
24. Desfacerea disciplinară a contractului individual de muncă.....	820
§7. Sancțiuni disciplinare speciale	820
25. Reglementare	820
26. Sancțiunile disciplinare aplicabile personalului didactic	821
27. Sancțiunile disciplinare aplicabile funcționarilor publici	822
28. Sancțiunile disciplinare aplicabile judecătorilor și procurorilor	822
29. Sancțiunile disciplinare aplicabile personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea	822
30. Sancțiunile aplicabile personalului din serviciile de probațiune.....	823
§8. Procedura aplicării și executării sancțiunilor disciplinare	823
31. Preliminarii	823
32. Organele competente să aplice sancțiuni disciplinare	823
33. Cercetarea abaterii disciplinare	825
34. Individualizarea și aplicarea sancțiunii	834

35. Termenele de aplicare a sancțiunilor disciplinare.....	837
36. Decizia de sancționare	841
37. Executarea sancțiunilor disciplinare	847
§9. Contestația – calea de atac împotriva sancțiunilor disciplinare	848
38. Reglementare	848
39. Reguli procedurale de soluționare a contestației și consecințele admiterii acesteia	848
40. Problema înlocuirii sancțiunii disciplinare	850
§10. Radieră disciplinară	855
41. Noțiuni. Efecte	855
42. Consecințe ale sancționării disciplinare și ale radierii	856
43. Condiții.	857
44. Constatarea radierii	857
45. Reabilitarea disciplinară reglementată de acte normative speciale	858
CAPITOLUL XIX. RĂSPUNDEREA PATRIMONIALĂ	859
§1. Definiția și trăsăturile răspunderii patrimoniale a salariaților	859
1. Definiția răspunderii patrimoniale	859
2. Trăsăturile răspunderii patrimoniale	860
§2. Răspunderea patrimonială și alte forme de răspundere juridică	861
3. Răspunderea patrimonială și răspunderea civilă contractuală.....	861
4. Răspunderea patrimonială și răspunderea civilă delictuală	862
5. Răspunderea patrimonială și răspunderea materială.....	863
6. Răspunderea patrimonială și răspunderea pentru daune morale	864
§3. Obligația de restituire	867
7. Natura juridică și caracteristicile obligației de restituire	867
8. Cazurile în care poate fi stabilită obligația de restituire	869
§4. Răspunderea patrimonială a angajatorului	870
9. Reglementare	870
10. Condițiile răspunderii patrimoniale a angajatorului.....	871
11. Cazurile în care angajatorul răspunde patrimonial.....	871
12. Acțiunea în regres a angajatorului.....	873
§5. Formele răspunderii patrimoniale a salariaților	873
13. Răspunderea unipersonală.....	873
14. Răspunderea conjunctă.....	873
15. Răspunderea subsidiară.....	874
16. Răspunderea solidară.....	877
§6. Condițiile răspunderii patrimoniale a salariaților	878
17. Enumerarea condițiilor.....	878
18. Calitatea de salariat la angajatorul păgubit	878
19. Fapta ilicită și personală a salariatului, săvârșită în legătură cu munca sa.....	880
20. Cauze care înlătură caracterul licit al faptei.....	881
21. Legătura faptei cu munca prestată	886
22. Caracterul personal al faptei.....	887
23. Prejudiciul	888
24. Raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu	892
25. Vinovăția (culpa)	893
§7. Procedura generală și procedurile speciale de stabilire și recuperare a prejudiciilor suferite de angajator	896
26. Procedura generală	896
27. Proceduri speciale	900

§8. Executarea silită a despăgubirilor	903
28. Modalități de executare.....	903
29. Reținerile din drepturile salariale	904
30. Urmărirea silită asupra bunurilor.....	904
CAPITOLUL XX. RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ	906
§1. Reglementarea și specificul răspunderii contravenționale în dreptul muncii ..	906
1. Reglementarea răspunderii contravenționale în dreptul muncii	906
2. Specificul răspunderii contravenționale	908
§2. Contravențiile reglementate de art. 260 din Codul muncii	909
3. Nerespectarea dispozițiilor privind garantarea în plată a salariului minim brut pe țară	909
4. Încălcarea de către angajator a prevederilor art. 34 alin. (5) din Codul muncii.....	909
5. Împiedicarea sau obligarea, prin amenințări, ori violențe, a unui salariat sau a unui grup de salariați să participe la grevă ori să muncească în timpul grevei	909
6. Stipularea în contractul individual de muncă a unor clauze contrare dispozițiilor legale.....	910
7. Primirea la muncă a până la 5 persoane fără încheierea unui contract individual de muncă	910
8. Prestarea muncii de către o persoană fizică fără încheierea unui contract individual de muncă	911
9. Încălcarea de către angajator a prevederilor art. 139 și 142	912
10. Încălcarea obligației prevăzute la art. 140	912
11. Nerespectarea dispozițiilor privind munca suplimentară	912
12. Nerespectarea prevederilor legale privind acordarea repausului săptămânal	913
13. Neacordarea indemnizației prevăzută la art. 53 alin. (1).....	913
14. Încălcarea prevederilor referitoare la munca de noapte	913
15. Încălcarea de către angajator a obligației de a angaja în muncă numai în baza certificatului medical	913
16. Încălcarea de către angajator a obligației prevăzute la art. 119 din Codul muncii .	914
17. Nerespectarea prevederilor legale privind înregistrarea de către angajator a demisiei	914
18. Încălcarea de către agentul de muncă temporară a obligației prevăzute de art. 102 din Codul muncii.....	914
19. Încălcarea prevederilor art. 16 alin. (3) din Codul muncii	914
§3. Contravențiile reglementate de Legea nr. 82/1991 a contabilității	914
20. Preliminarii	914
21. Enumerarea contravențiilor.....	915
22. Sancțiuni	916
§4. Contravențiile reglementate de Legea nr. 142/1998 privind acordarea tichetelor de masă	917
23. Comercializarea de către salariați a tichetelor de masă contra unei fracțiuni de preț sau a altor produse decât cele alimentare	917
24. Utilizarea de către salariați a unui număr de tichete de masă mai mare decât numărul de zile în care sunt prezenți la lucru în unitate [art. 10 alin. (1) lit. b)]	917
§5. Contravențiile reglementate de Legea nr. 108/1999 pentru înființarea și organizarea Inspecției Muncii	917
25. Categorii.....	917
26. Aspecte procesuale	917
§6. Contravențiile reglementate de art. 113 din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă	917
27. Necomunicarea lunară a locurilor de muncă vacante [art. 113 lit. a)]	917

28. Neutilizarea Clasificării ocupațiilor din România prevăzute la art. 15 [art. 113 lit. b)].....	918
29. Nedepunerea lunară a declarației prevăzute la art. 21 [art. 113 lit. c)].....	918
30. Nerespectarea prevederilor art. 41 alin. (2) [art. 113 lit. e)].....	918
31. Nerespectarea prevederilor art. 50.....	918
32. Nerespectarea prevederilor art. 100 alin. (2) lit. e) [art. 113 lit. g)].....	918
33. Contrainvențiile prevăzute la art. 113 lit. h), i) și j).....	919
§7. Contrainvențiile reglementate de art. 46 alin. (1) din Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între bărbați și femei	919
34. Încălcarea dispozițiilor art. 6 alin. (1)-(4).....	919
35. Încălcarea dispozițiilor art. 7 alin. (2).....	919
36. Încălcarea dispozițiilor art. 8.....	919
37. Încălcarea dispozițiilor art. 9 alin. (1).....	920
38. Încălcarea dispozițiilor art. 10 alin. (1), (2), (2 ¹), (3), (5), (7).....	920
39. Încălcarea dispozițiilor art. 11.....	921
40. Încălcarea dispozițiilor art. 13-14.....	921
41. Încălcarea dispozițiilor art. 15-23 și 38.....	921
42. Sancțiunea aplicabilă.....	921
§8. Contrainvențiile reglementate de art. 102 din Legea nr. 346/2002 privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale	922
43. Nedepunerea la termen a declarației prevăzute la art. 10 și 11 [art. 102 alin. (1) lit. a)].....	922
44. Nerespectarea obligației de comunicare prevăzute la art. 10, 11 și 50 [art. 102 alin. (1) lit. b)].....	922
45. Refuzul de a pune la dispoziție informațiile solicitate potrivit art. 58 [art. 102 alin. (1) lit. c)].....	922
46. Nerespectarea metodologiei de încadrare în clasele de risc prevăzute la art. 83 și 84 [art. 102 alin. (1) lit. d)].....	922
47. Nerespectarea prevederilor art. 86 alin. (2) privind baza de calcul a contribuțiilor prevăzute în contractele de asigurare.....	922
48. Nerespectarea prevederilor art. 82, și ale art. 86 alin. (1) privind stabilirea contribuției de asigurare și a cotelor acestei contribuții.....	923
49. Contrainvenția reglementată de art. 102 alin. (1) lit. g).....	923
50. Nerespectarea obligației de plată prevăzute la art. 13.....	923
51. Sancțiunea aplicabilă.....	923
§9. Contrainvențiile reglementate de Legea nr. 217/2005 privind constituirea, organizarea și funcționarea comitetului european de întreprindere	923
52. Preliminarii.....	923
53. Categoriile de contrainvenții.....	923
§10. Contrainvențiile reglementate de Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă	924
54. Încălcarea dispozițiilor art. 3.....	924
55. Încălcarea dispozițiilor art. 4 alin. (3).....	924
56. Încălcarea dispozițiilor art. 5 alin. (1), (2) și (4).....	924
57. Încălcarea dispozițiilor art. 6 alin. (2) și (3).....	924
58. Încălcarea dispozițiilor art. 7 alin. (1), (2), (4)-(6).....	925
59. Încălcarea dispozițiilor art. 9.....	925
60. Încălcarea dispozițiilor art. 10 alin. (1) și (2).....	925
61. Încălcarea dispozițiilor art. 12 alin. (2).....	925
62. Încălcarea dispozițiilor art. 13.....	926
63. Sancțiuni.....	926

§11. Contravențiile reglementate de Legea nr. 67/2006 privind protecția drepturilor salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acestora	926
64. Obligații ale cedentilor și cesionarilor	926
65. Sancțiuni	927
§12. Contravențiile reglementate de Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății	927
66. Nedepunerea în termen a declarațiilor prevăzute la art. 215 alin. (2) lit. a) și alin. (3).....	927
67. Nevirarea contribuției datorate conform art. 258 alin. (1) de către angajator [art. 305 lit. b)].....	927
68. Refuzul de a pune la dispoziția organelor de control ale Agenției Naționale de Administrare Fiscală și ale caselor de asigurări a documentelor justificative și a actelor de evidență necesare în vederea stabilirii obligațiilor la fond.....	927
69. Refuzul de a pune la dispoziția organelor de control ale caselor de asigurări documentele justificative și actele de evidență financiar-contabilă privind sumele datorate la fond	927
§13. Contravenția reglementată de art. 13 din Legea nr. 193/2006 privind acordarea tichetelor cadou și tichetelor de creșă	928
70. Constituie contravenție	928
§14. Contravențiile reglementate de Legea nr. 200/2006 privind constituirea și utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale	928
71. Necomunicarea datelor și informațiilor solicitate în scris de agențiile teritoriale pentru îndeplinirea atribuțiilor prevăzute de lege	928
72. Comunicarea de date și informații incomplete sau eronate	928
§15. Contravențiile reglementate de Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă	929
73. Încălcarea dispozițiilor art. 7 alin. (4)-(6)	929
74. Încălcarea dispozițiilor art. 8	929
75. Încălcarea dispozițiilor art. 9 alin. (1)	929
76. Încălcarea dispozițiilor art. 10	929
77. Încălcarea dispozițiilor art. 11	930
78. Încălcarea dispozițiilor art. 12 alin. (1)	930
79. Încălcarea dispozițiilor art. 13	931
80. Încălcarea dispozițiilor art. 14	932
81. Încălcarea dispozițiilor art. 15	932
82. Încălcarea dispozițiilor art. 16	932
83. Încălcarea dispozițiilor art. 17	932
84. Încălcarea dispozițiilor art. 18 alin. (5) și (6)	932
85. Încălcarea dispozițiilor art. 19	932
86. Încălcarea dispozițiilor art. 20	932
87. Încălcarea dispozițiilor art. 21	933
88. Încălcarea dispozițiilor art. 27 alin. (1) lit. a) și b)	933
89. Încălcarea art. 29 alin. (1) lit. a)	933
90. Încălcarea dispozițiilor art. 32 alin. (2)	933
91. Încălcarea art. 34 alin. (1) și alin. (5)	933
92. Încălcarea dispozițiilor art. 36	933
93. Contravențiile prevăzute de art. 39 alin. (9).....	933
94. Contravenția prevăzută de art. 40	934
§16. Contravenții reglementate de Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap	934
95. Aspecte introductive	934

96. Contravenții privind angajarea în muncă a persoanelor cu handicap și activitatea unităților protejate.....	935
97. Sancțiuni	935
98. Eliberarea de certificate de încadrare în grad de handicap cu încălcarea criteriilor prevăzute la art. 85 alin. (10).....	936
§17. Contravențiile reglementate de Legea nr. 467/2006 privind stabilirea cadrului general de informare și consultare a angajaților.....	936
99. Nerespectarea de către angajator a obligației de a transmite reprezentanților angajaților informațiile prevăzute la art. 5 alin. (1)	936
100. Nerespectarea obligației angajatorului de a iniția consultări potrivit art. 5 alin. (3).....	936
101. Transmiterea cu rea-credință de informații incorecte sau incomplete, în condițiile art. 5 alin. (2), de natură a nu permite reprezentanților angajaților formularea unui punct de vedere adecvat pentru pregătirea unor consultări ulterioare.....	937
§18. Contravențiile reglementate de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii.....	937
102. Categoriile de contravenții	937
103. Contravenția privind declarația nominală de asigurare	937
104. Contravenții privind contribuția de asigurări sociale	937
105. Nerespectarea metodologiei și a criteriilor de încadrare în condiții deosebite de muncă.....	937
106. Contravențiile privind ajutorul de deces.....	938
§19. Contravențiile reglementate de Legea dialogului social nr. 62/2011.....	938
107. Încălcarea prevederilor art. 7 alin. (2).....	938
108. Refuzul angajatorului de a începe negocierea contractului colectiv de muncă....	938
109. Nedepunerea spre publicare a contractului colectiv de muncă la nivel de grup de unități sau sector de activitate	938
110. Nerespectarea obligației prevăzută la art. 162 alin. (1).....	938
111. Nerespectarea prevederii prevăzută la art. 194 alin. (1)	939
112. Împiedicarea în orice mod a accesului inspectorului de muncă pentru constatarea eventualelor contravenții conform art. 195	939
§20. Contravențiile reglementate de Codul aerian	939
113. Contravențiile prevăzute de art. 93.....	939
§21. Contravențiile reglementate de Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare	940
114. Contravenția reglementată de art. 5	940
115. Contravenția reglementată de art. 6	940
116. Contravențiile reglementate de art.	940
117. Contravenția reglementată de art. 8	941
118. Sancțiunea aplicabilă.....	941
119. Contravenția reglementată de art. 26 alin. (4).....	941
§22. Contravențiile reglementate de Ordonanța Guvernului nr. 37/2007 privind stabilirea cadrului de aplicare a regulilor privind perioadele de conducere, pauzele și perioadele de odihnă ale conducătorilor auto și utilizarea aparatelor de înregistrare a activității acestora	941
120. Preliminarii	941
121. Contravențiile prevăzute la art. 8 alin. (1).....	942
122. Contravențiile prevăzute la art. 8 alin. (2).....	943
123. Contravențiile prevăzute la art. 8 alin. (3).....	944
124. Sancțiuni	945

§23. Contravențiunile reglementate de Ordonanța Guvernului nr. 9/2010 privind măsuri pentru diminuarea consecințelor restructurării și reorganizării unor societăți naționale, companii naționale și societăți comerciale cu capital majoritar de stat din domeniul feroviar.....	946
125. Nerespectarea obligațiilor prevăzute de art. 22 alin. (1) și 2 [art. 23 alin. (1) lit. a)].....	946
126. Necomunicarea datelor și informațiilor prevăzute de art. 22 alin. (3) [art. 23 alin. (1) lit. b)].....	946
§24. Contravențiunile reglementate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 96/2003 privind protecția maternității la locurile de muncă.....	946
127. Încălcarea dispozițiilor art. 4 [art. 27 alin. (1) lit. a)].....	946
128. Încălcarea dispozițiilor art. 5 și 6 [art. 27 alin. (1) lit. a)].....	946
129. Încălcarea dispozițiilor art. 7 și 8 alin. (1).....	947
130. Încălcarea dispozițiilor art. 9 și art. 10.....	947
131. Încălcarea dispozițiilor art. 12 alin. (1)-(3).....	947
132. Încălcarea dispozițiilor art. 13.....	947
133. Încălcarea dispozițiilor art. 14.....	948
134. Încălcarea dispozițiilor art. 15.....	948
135. Încălcarea dispozițiilor art. 17.....	948
136. Încălcarea dispozițiilor art. 18.....	948
137. Încălcarea dispozițiilor art. 19.....	948
138. Încălcarea dispozițiilor art. 20 alin. (2) și (4).....	949
139. Încălcarea dispozițiilor art. 21 alin. (1) și (2).....	949
§25. Contravențiunile reglementate de art. 47 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 158/2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate.....	949
140. Încălcarea obligațiilor prevăzute la art. 6 alin. (3) și (4).....	949
141. Încălcarea obligațiilor.....	950
142. Sancțiuni.....	950
§26. Contravențiunile reglementate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 116/2006 privind protecția socială acordată persoanelor disponibilizate prin concedieri colective efectuate ca urmare a restructurării și reorganizării unor societăți naționale, regii autonome, companii naționale și societăți comerciale cu capital majoritar de stat, precum și a societăților comerciale și regiilor autonome subordonate autorităților administrației publice locale.....	950
143. Necomunicarea datelor și informațiilor prevăzute la art. 23 alin. (2).....	950
144. Nerespectarea obligației prevăzute la art. 23 alin. (1) și alin. (11).....	950
§27. Contravențiunile reglementate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 56/2007 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României.....	951
145. Primirea la muncă a unui străin fără autorizație de muncă sau permis de ședere în scop de muncă [art. 26 lit. a)].....	951
146. Menținerea unui străin în muncă după expirarea autorizației de muncă sau a permisului de ședere în scop de muncă.....	951
147. Netransmiterea către inspectoratul teritorial de muncă a comunicării prevăzute la art. 18 alin. (1) sau a modificării elementelor prevăzute în această comunicare.....	951
148. Neîndeplinirea obligațiilor prevăzute la art. 22 alin. (1) ori art. 24 alin. (1) sau (2).....	952

§28. Contravențiile reglementate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2010 privind concediul și indemnizația lunară pentru creșterea copiilor	952
149. Caracterizare generală	952
150. Contravenția prevăzută de art. 14 alin. (2)	952
151. Contravenția prevăzută de art. 19 alin. (2)	952
152. Contravenția prevăzută la art. 25	952
153. Aspecte procesuale	952
§29. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 1875/2005 privind protecția sănătății și securității lucrătorilor față de riscurile datorate expunerii la azbest	953
154. Încălcarea dispozițiilor art. 12	953
155. Încălcarea dispozițiilor art. 36 alin. (2), (3), (4), (5), (6) și (7)	953
§30. Contravențiile reglementate de art. 701 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 300/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru șantierelor temporare sau mobile	953
156. Nerespectarea dispozițiilor art. 6	953
157. Neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 7	954
158. Neîndeplinirea obligației prevăzute de art. 9 lit. d)	954
159. Neîndeplinirea obligației prevăzute de art. 10	954
160. Neîndeplinirea obligației prevăzute de art. 42	954
161. Neîndeplinirea obligației prevăzute de art. 47 și 48	954
§31. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 104/2007 pentru reglementarea procedurii specifice privind detașarea salariaților în cadrul prestării de servicii transnaționale pe teritoriul României	954
162. Nerespectarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) și (4)	954
163. Contravenția prevăzută la art. 8 lit. d)	955
164. Contravenția prevăzută la art. 8 lit. e)	955
165. Contravenția prevăzută la art. 8 lit. f)	955
166. Contravenția prevăzută la art. 8 lit. g)	955
§32. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 246/2007 privind metodologia de reînnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite	956
167. Contravenția prevăzută la art. 14 alin. (1)	956
168. Contravenția prevăzută la art. 14 alin. (3)	956
§33. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 1204/2007 privind asigurarea forței de muncă necesare pe timpul stării de asediu, la mobilizare și pe timpul stării de război	956
169. Preliminarii	956
170. Contravențiile prevăzute la art. 21 alin. (1)	956
171. Aspecte procesuale	957
§34. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 38/2008 privind organizarea timpului de muncă al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier	957
172. Nerespectarea prevederilor art. 4, 5, 6 și 7 privind organizarea timpului de muncă de către întreprinderile/operatorii de transport rutier	957
173. Nerespectarea prevederilor privind controlul timpului de muncă	958
174. Aspecte procesuale	958
§35. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 867/2009 privind interzicerea muncilor periculoase pentru copii	958
175. Semnificația unor termeni și noțiuni	958
176. Contravenția prevăzută la art. 8 alin. (3)	959

177. Contravenția prevăzută la art. 9.....	959
178. Aspecte procesuale	959
§36. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 500/2011 privind registrul general de evidență a salariaților.....	959
179. Categoriile de contravenții	959
180. Sancțiuni	961
181. Aspecte procesuale	961
§37. Contravențiile reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 1256/2011 privind condițiile de funcționare, precum și procedura de autorizare a agentului de muncă temporară.....	961
182. Nerespectarea revederilor art. 11 alin. (3), art. 12, art. 14, art. 15 alin. (1) și art. 19	961
183. Desfășurarea fără autorizație a activităților specifice agentului de muncă temporară	962
184. Aspectele procesuale	962
§38. Contravenția reglementată de Hotărârea Guvernului nr. 23/2013 pentru stabilirea salariului minim brut pe țară garantat în plată.....	962
185. Conținutul contravenției	962
186. Aspecte procesuale	962
§39. Procedura constatării și sancționării contravențiilor	962
187. Persoanele competente să constate și să sancționeze contravențiile	962
188. Procesul-verbal de constatare a contravenției	963
189. Amenda – sancțiune principală.....	963
190. Alte sancțiuni principale	964
191. Sancțiuni complementare	964
192. Aplicarea sancțiunii.....	964
193. Prescripția aplicării sancțiunilor contravenționale.....	965
§40. Căile de atac.....	966
194. Plângerea.....	966
195. Apelul.....	967
§41. Unele reguli privind executarea sancțiunilor contravenționale.....	967
196. Prescripția executării sancțiunii	967
197. Executarea amenzii contravenționale.....	968
CAPITOLUL XXI. RĂSPUNDEREA PENALĂ	969
§1. Reglementarea și particularitățile răspunderii penale în dreptul muncii.....	969
1. Reglementarea răspunderii penale în dreptul muncii.....	969
2. Particularitățile răspunderii penale în dreptul muncii.....	969
§2. Infracțiunile reglementate de Codul muncii.....	971
3. Neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată	971
4. Neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive, privind reintegrarea în muncă a unui salariat.....	972
5. Stabilirea în mod repetat de salarii sub nivelul minim brut pe țară.....	973
6. Refuzul de a permite accesul inspectorilor de muncă în oricare dintre spațiile unității sau de a pune la dispoziția acestora documentele solicitate	973
7. Primirea la muncă a mai mult de 5 persoane, indiferent de cetățenia acestora, fără încheierea contractului individual de muncă.....	973
8. Încadrarea în muncă a minorilor cu nerespectarea condițiilor legale de vârstă sau folosirea acestora pentru prestarea unor activități cu încălcarea prevederilor legale referitoare la regimul de muncă al minorilor.....	974

9. Primirea la muncă a unei persoane, aflată în situație de ședere ilegală în România, cunoscând că acesta este victimă a traficului de persoane	974
10. Pedepse complementare	975
§3. Infracțiunea reglementată de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă	975
11. Încălcarea de către angajator a obligațiilor prevăzute de lege, constând în sustragerea de la obligația privind plata contribuțiilor la bugetul asigurărilor pentru șomaj	975
§4. Infracțiuni reglementate de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	976
12. Preliminarii	976
13. Conținutul legal al infracțiunii reglementat de art. 6 din Legea nr. 241/2005	977
14. Alte infracțiuni reglementate de Legea nr. 241/2005	977
§5. Infracțiunile reglementate de Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă	978
15. Neluarea vreuneia dintre măsurile legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri, dacă se creează un pericol grav și iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională	978
16. Nerespectarea de către orice persoană a obligațiilor și a măsurilor stabilite cu privire la securitatea și sănătatea în muncă, dacă prin aceasta se creează un pericol grav și iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională	979
§6. Infracțiunile reglementate de Legea dialogului social nr. 62/2011	980
17. Împiedicarea sau obligarea unui angajat sau un grup de angajați să participe la grevă sau să muncească în timpul grevei	980
18. Limitarea exercitării atribuțiilor funcției membrilor aleși în organele de conducere ale sindicatelor prin condiționări sau constrângeri	980
19. Declararea grevei de către organizatori, cu încălcarea condițiilor prevăzute de art. 191 alin. (1) sau la art. 202-205	980
§7. Infracțiunile reglementate de Ordonanța Guvernului nr. 29/1997 privind Codul aerian civil	981
20. Conținutul legal al infracțiunilor	981
21. Caracterizarea generală a infracțiunilor	983
§8. Infracțiunile de serviciu și alte infracțiuni ce pot fi săvârșite la locul de muncă	983
22. Enumerare	983
23. Delapidarea	984
24. Purtarea abuzivă	984
25. Abuzul în serviciu	984
26. Neglijența în serviciu	984
27. Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual	984
28. Uzurparea funcției	985
29. Conflictul de interese	985
30. Violarea secretului corespondenței	985
31. Divulgarea informațiilor secrete de stat	985
32. Divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice	985
33. Neglijența în păstrarea informațiilor	986
34. Obținerea ilegală de fonduri	986
35. Deturnarea de fonduri	986
36. Gestiunea frauduloasă	986
37. Deturnarea licitațiilor publice	986

38. Acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos	986
39. Cercetarea abuzivă.....	986
40. Luarea de mită.....	986
41. Vătămarea corporală din culpă (art. 196) sau uciderea din culpă (art. 192).....	987
§9. Răspunderea penală în dreptul comparat al muncii	987
42. Justificare.....	987
43. Răspunderea penală în Franța	987
44. Răspunderea penală în Spania	988
45. Răspunderea penală în Japonia.....	990
46. Răspunderea penală în Canada.....	990
47. Concluzii	991
CAPITOLUL XXII. JURISDICȚIA MUNCII	992
§1. Considerații generale	992
1. Noțiunea de jurisdicție a muncii	992
2. Conflictele individuale de muncă și litigiile de muncă.....	993
3. Părțile în conflictele de muncă.....	993
4. Coparticiparea procesuală (litisconsorțiul).....	996
§2. Medierea	997
5. Reglementare	997
6. Mediatorul și obligațiile sale.....	998
7. Contractul de mediere	999
8. Desfășurarea medierii.....	1000
9. Închiderea procedurii de mediere	1000
§3. Competența instanțelor judecătorești	1001
10. Reglementare	1001
11. Competența după materie (de atribuțiune) a judecătoriei	1002
12. Competența după materie (de atribuțiune) a tribunalului	1002
13. Competența după materie (de atribuțiune) a Curții de apel	1003
14. Competența după materie (de atribuțiune) a Înaltei Curți de Casație și Justiție ..	1004
15. Competența teritorială	1005
§4. Reguli procedurale	1007
16. Sesizarea instanței de judecată.....	1007
17. Completul pentru soluționarea conflictelor de muncă.....	1008
18. Statutul asistenților judiciari	1009
19. Termenele de sesizare a instanței.....	1009
20. Întâmpinarea	1012
21. Desfășurarea judecății	1013
22. Hotărârea instanței de fond (sentința) și caracterul acesteia	1015
23. Apelul	1015
24. Căi extraordinare de atac	1017

ALEXANDRU ȚICLEA

Academy of Roumanian Scientists

Splaiul independenței 54, 050094, Bucharest, Romania

TRATAT DE DREPTUL MUNCII

- LEGISLAȚIE. DOCTRINĂ. JURISPRUDENȚĂ -

**Ediția a VII-a
revizuită și adăugită**

Universul Juridic

București

-2013-

P a r t e a I

**INTRODUCERE
ÎN DREPTUL MUNCII**

Capitolul I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI

§1. Munca și formele sale

1. Semnificația termenului „muncă”. Termenul (provenit din limba slavonă – *monka*)¹ are mai multe sensuri².

Un prim sens, principal, este acela de *activitate productivă* (a presta o muncă eficientă, importantă), dar și de *rezultatul acestei activități* (o muncă reușită, de succes).

Al doilea sens, secundar, este de *loc de muncă* (a avea o muncă, un serviciu, o slujbă), *dar și ansamblul lucrătorilor* (munca opusă capitalului).

Munca poate fi percepută ca o acțiune liberă, creatoare, dar și ca o obligație.

Termenul poate semnifica și *durere*³ ori *suferință* (fizică sau morală), chiar *tortură*.⁴

Însă, manuală sau intelectuală, munca reprezintă o necesitate vitală, sursă de existență, mijloc de realizare a marilor opere de artă, instrument de împlinire și afirmare a personalității umane. Ea se află în centrul societății, fundamentul, condiția existenței acesteia.⁵

Criza socială generată de apariția și existența șomajului ne arată că munca este cel mai important factor de socializare.

2. Munca pentru sine și munca independentă. În pofida denumirii sale, *dreptul muncii* nu privește orice formă de muncă, ci numai pe cea subordonată, el reglementând situația celui ce muncește în favoarea și sub autoritatea altuia, în schimbul unui salariu.

În același timp, obiectul său nu se limitează la relațiile de muncă propriu-zise, ci se referă și la acele raporturi juridice conexe (privind, de exemplu, formarea profesională, dialogul social, securitatea și sănătatea în muncă, jurisdicția muncii).

Totodată, dreptul muncii nu are în vedere munca personală, pentru sine (în gospodăria proprie) și nici pe cea *independentă* sau a *liberilor-profioniști*.

Desfășoară activități economice independente *persoanele fizice autorizate, întreprinzătorii persoane fizice titulari ai întreprinderilor individuale, membrii familiilor care constituie întreprinderi familiale*, în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008⁶ etc.

¹ În lat. *tripalium*, în fr. *travail; emploi* - loc de muncă.

² A se vedea *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009, p. 682.

³ Se vorbește astfel de „durerile facerii” (travaliu).

⁴ De precizat este că în slavonă, *monka* avea semnificația și de „supliciu, martiriu”.

⁵ Antoine Mazeaud, *Droit du travail*, 6e édition, L.G.D.J. Montchrestien, Paris, 2008, p. 1-2.

⁶ Privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 382 din 25 aprilie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 467/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 19 mai 2011), aprobată prin Legea nr. 40/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 129 din 11 martie 2013).

Pentru a înțelege semnificația noțiunilor de „activitate dependentă” și „activitate independentă” urmează să se aibă în vedere dispozițiile Codul Fiscal¹, conform căruia activitatea dependentă este orice activitate desfășurată de o persoană fizică într-o relație de angajare, care se caracterizează prin aceea că:

- beneficiarul de venit se află într-o relație de subordonare față de plătitorul de venit, respectiv față de organele de conducere ale acestuia și respectă condițiile de muncă impuse de acesta (atribuții, locul desfășurării activității, programul de lucru);

- în prestarea activității, beneficiarul de venit folosește exclusiv baza materială a plătitorului de venit (spații, echipament de lucru și de protecție, unelte de muncă etc.) și contribuie cu prestația sa fizică sau cu capacitatea intelectuală (în folosul plătitorului);

- plătitorul de venit suportă, în interesul desfășurării activității, cheltuielile de deplasare ale beneficiarului de venit (cum ar fi indemnizația de delegare-detașare în țară și în străinătate), precum și alte cheltuieli de această natură;

- de asemenea, el suportă indemnizația de concediu de odihnă și cea pentru incapacitate temporară de muncă, în contul beneficiarului de venit [art. 7 alin. (1) pct. 2].

„Nu acționează de o manieră independentă angajații sau orice alte persoane care sunt legate de un angajator printr-un contract individual de muncă sau prin orice alte instrumente juridice care creează un raport angajator/angajat în ceea ce privește condițiile de muncă, remunerarea sau alte obligații ale angajatorului” [art. 127 alin. (3)]².

Per a contrario, toate celelalte activități sunt independente.

Prin acte normative speciale sunt reglementate o serie de profesii, din care unele exclusiv liberale, astfel:

- *expert contabil și contabil autorizat* (Ordonanța Guvernului nr. 65/1994)³;
- *notar public* (Legea nr. 36/1995⁴; Ordinul ministrului justiției nr. 2911/C/2009⁵);
- *avocat* (Legea nr. 51/1995⁶);
- *medic veterinar* (Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar⁷);
- *auditor financiar* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999⁸);

¹ Legea nr. 571/2003 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 927 din 23 decembrie 2003), modificată ulterior.

² A se vedea și Ion Traian Ștefănescu, *Tratat teoretic și practic de dreptul muncii*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 15-21; Mihai Niculeasa, *Profesiile liberale. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2006; Gheorghe Moroianu, *Statutul profesiilor liberale*, Editura Universul Juridic, București, 2008.

³ Privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 13 din 8 ianuarie 2008), modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 23/2012 (publicată în monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 624 din 30 august 2012). Regulamentul privind accesul la profesia de expert contabil și contabil autorizat a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 227/2008 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 187 din 11 martie 2008).

⁴ Legea notarilor publici și a activităților notariale (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 4 februarie 2013).

⁵ Pentru adoptarea Regulamentului de punere în aplicare a legii notarilor publici (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 729 din 28 octombrie 2009).

⁶ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 98 din 7 februarie 2011), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012).

A se vedea cu privire la analiza reglementărilor privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, Flavius Bais, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, în „Dreptul” nr. 10-11/1995, p. 33 și urm.; Șerban Beligrădeanu, *Reglementări ilegale – în raport cu principiile și normele dreptului muncii și ale securității sociale – înscrise în Statutul profesiei de avocat*, în „Dreptul” nr. 1/1996, p. 56-62.

⁷ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 443 din 23 mai 2005), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 213/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 765 din 16 noiembrie 2010).

⁸ Privind activitatea de audit financiar (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 2 august 2003), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 26/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 145 din 5 martie 2010).

- *persoanele care practică servicii publice conexe actului medical* (tehnician dentar, biochimist, logoped, optician etc.); (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2000¹);
- *consilier în proprietatea industrială* (Ordonanța Guvernului nr. 66/2000²; Instrucțiunile de aplicare nr. 108/2002, aprobate de directorul general al Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci³);
- *expert criminalist* (Ordonanța Guvernului nr. 75/2000⁴);
- *executor judecătoresc* (Legea nr. 188/2000⁵);
- *arhitect* (Legea nr. 184/2001⁶);
- *consultant fiscal* (Ordonanța Guvernului nr. 71/2001⁷);
- *detectiv particular* (Legea nr. 329/2003⁸);
- *psiholog cu drept de liberă practică* (Legea nr. 213/2004⁹);
- *trader și consultant de investiții* (Legea nr. 297/2004)¹⁰;
- *asistent social* (Legea nr. 466/2004¹¹);
- *broker* (Legea nr. 357/2005¹²);
- *medic, medic dentist și farmacist* (Legea nr. 95/2006¹³);
- *mediator* (Legea nr. 192/2006)¹⁴;

¹ Privind organizarea și funcționarea cabinetelor de liberă practică pentru servicii publice conexe actului medical (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 27 iunie 2000), aprobată prin Legea nr. 598/2001 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 711 din 8 noiembrie 2001).

² Privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier în proprietate industrială (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1019 din 21 decembrie 2006).

³ Publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 15 noiembrie 2002, modificate prin Ordinul nr. 113/2009 (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 633 din 24 septembrie 2009).

⁴ Privind organizarea activității de expertiză criminalistică (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 29 august 2000), aprobată prin Legea nr. 488/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 578 din 5 august 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 156/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 22 iulie 2011).

⁵ Privind executorii judecătorești (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 738 din 20 octombrie 2011), modificată prin Legea nr. 76/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012).

⁶ Privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 771 din 23 august 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 2/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 89 din 12 februarie 2013).

În aplicarea acestei legi au fost adoptate Normele metodologice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 932/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 645 din 16 septembrie 2010). A mai fost aprobat Codul deontologic al profesiei de arhitect (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 447 din 2 iulie 2007) și Regulamentul de organizare și funcționare a Ordinului Arhitecților din România (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 447 din 2 iulie 2007).

⁷ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consultantă fiscală (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 538 din 1 septembrie 2001), aprobată prin Legea nr. 198/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 287 din 29 aprilie 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 12/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 127 din 8 martie 2013).

⁸ Privind exercitarea profesiei de detectiv particular (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 306 din 8 mai 2007).

⁹ Privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 1 iunie 2004).

¹⁰ Privind piața de capital (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 571 din 29 iunie 2004), modificată inclusiv prin Legea nr. 167/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 704 din 15 octombrie 2012).

Traderii sunt persoane juridice care efectuează exclusiv în nume și pe cont propriu tranzacții cu instrumente financiare derivate, de natura contractelor futures și cu opțiuni. Ei vor fi autorizați în condițiile prevăzute prin reglementările C.N.V.M. (Consiliul Național al Valorilor Mobiliare) și vor fi înscrși în Registrul C.N.V.M. Pot opera numai cu acordul operatorului de piață și în conformitate cu reglementările respectivei piețe reglementate.

¹¹ Privind statutul asistentului social (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1088 din 23 noiembrie 2004).

¹² Privind bursele de mărfuri (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1115 din 9 decembrie 2005).

¹³ Privind reforma în domeniul sănătății (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 28 aprilie 2006), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 7/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 111 din 26 februarie 2013).

¹⁴ Privind medierea și organizarea profesiei de mediator (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 22 mai 2006), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 31 ianuarie 2013).

- *practician în insolvență* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 86/2006)¹;
- *tehnician dentar* (Legea nr. 96/2007)²;
- *practician de medicină complementară/alternativă* (Legea nr. 118/2007)³;
- *asistent medical și moașă* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 144/2008)⁴ etc.

Unii membri ai profesiunilor enumerate pot fi, exclusiv, liber profesioniști, ori salariați, dar (nu doar) ei pot avea, concomitent, ambele calități. De exemplu, medicii, ca regulă, sunt salariați în rețeaua sanitară de stat, iar unii dintre ei își exercită profesiunea (liberală) și în cabinete particulare. De altfel, există mai multe forme și modalități de exercitare a profesiilor liberale: individual, asociativ, în baza unui contract individual de muncă sau a unui contract civil. Este cazul, de pildă, al: experților contabili și contabililor autorizați, auditorilor financiari, consilierilor în proprietate industrială, experților criminaliști, detectivilor particulari, psihologilor, mediatorilor, geodezilor etc.

Meseriașul sau artizanul (croitor, tâmplar, fierar etc.), medicul sau farmacistul liber profesionist care își desfășoară activitatea la sediul profesional (atelier, cabinet etc.) pentru diverși clienți sunt supuși normelor dreptului civil în relațiile cu aceștia și nu ale dreptului muncii.

Și munca autonomă (independentă) se realizează în baza unui raport juridic (*locatio operis*) existent între prestator și beneficiar, dar el prezintă anumite caracteristici și anume⁵:

- exclude subordonarea prestatorului față de beneficiar, părțile aflându-se pe poziții de egalitate;

- prestatorul are autonomie de gestiune, dispunând de independență din punct de vedere al timpului, locului și modului de organizare a propriei activități (bineînțeles în limitele impuse de contract sau de natura prestației);

- desfășurarea activității poate fi încredințată unor împuterniciți sau prepuși, dar unicul responsabil față de beneficiar este prestatorul contractant;

- activitatea prestată în cazul muncii independente este privită unitar (în timp ce în cazul muncii subordonate ea are un caracter succesiv);

- remunerația (prețul muncii) se prezintă tot unitar, global⁶, fiind stabilită pentru rezultatul final al lucrării;

- riscul activității aparține prestatorului etc.

În concluzie, dreptul muncii nu se aplică liberilor profesioniști și nici celorlalte persoane care desfășoară activități independente sau în baza unor legi speciale ori sunt membrii ai consiliilor de administrație, cenzori, consilieri locali și județeni, experți, arbitrii, mediatori, autori etc.⁷

¹ Privind organizarea activității practicienilor în insolvență (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 724 din 13 octombrie 2011), modificată prin Legea nr. 222/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 27 noiembrie 2012).

² Privind exercitarea profesiei de tehnician dentar, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Ordinului Tehnicienilor Dentari din România (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 269 din 24 aprilie 2009).

³ Privind organizarea și funcționarea activităților și practicilor de medicină complementară/alternativă (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 305 din 8 mai 2007).

⁴ Privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 24 noiembrie 2008).

⁵ F del Giudice, F. Mariani, F. Izzo, *Diritto del Lavoro*, XXIV Edizione, Edizioni Giuridiche Simone, Napoli, 2007, p. 43-46.

⁶ A se vedea, de exemplu, Legea nr. 109/2005 privind instituirea indemnizației pentru activitatea de liber profesionist a artiștilor independenți sau executanți din România (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 384 din 5 iunie 2009), modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 decembrie 2012).

⁷ Alexandru Athanasie, în Alexandru Athanasie, Magda Volonciu, Luminița Dima, Oana Cazan, *Codul muncii. Comentarii pe articole*, vol. I, Articolele 1-107, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 2-3.

3. Munca subordonată. Opusă muncii pentru sine ori celei independente este munca subordonată, adică cea prestată de o persoană fizică pentru un beneficiar persoană juridică sau fizică sub autoritatea acesteia din urmă.¹

Este cazul celei îndeplinite de salariați, ca urmare a încheierii contractului individual de muncă, de funcționari publici, militari, magistrați, demnitari, diplomați, personalul cultelor religioase etc.

Munca subordonată, la rândul său, prezintă caracteristici proprii ce o individualizează, față de munca autonomă sau independentă și anume²:

- angajatul (prestatorul) devine membru al unui colectiv (de angajați) din cadrul angajatorului;
- el se supune normelor de disciplină impuse de beneficiarul muncii și desfășoară activitatea sub supravegherea acestuia, în cadrul unui program de lucru;
- munca trebuie prestată personal (*facendi necessitas*);
- riscul activității îl suportă angajatorul nu angajatul;
- pentru munca prestată (care are un caracter succesiv, în timp), angajatul primește periodic salariu (remunerație) etc.³

Forme atipice de muncă subordonată sunt cele prestate de *voluntari*, în temeiul contractului de voluntariat potrivit Legii nr. 195/2001⁴, de zilieri potrivit Legii nr. 52/2011 privind exercitarea unor activități cu caracter ocazional desfășurate de zilieri⁵, precum și cea, consecință a unor obligații legale, de pildă, de:

- persoanele (contravenienți) care execută sau prestează o muncă neremunerată (activitate) în folosul comunității⁶;
- persoanele apte de muncă din familiile pentru care se asigură un venit minim garantat, obligate să presteze lunar diverse activități într-un volum de cel mult 72 de ore⁷.

Dar, în situațiile de mai sus, prestatorii nu au calitatea de angajați (salariați) și, evident, pentru munca îndeplinită ei nu beneficiază de salariu (remunerație etc.). Astfel, Legea nr. 52/2011 dispune că „raportul dintre ziler și beneficiar se stabilește fără încheierea unui contract de muncă” (art. 3); iar reglementarea activităților ocazionale prestate de zilieri derogă de la dispozițiile Codului muncii (art. 2).

¹ A se vedea și Ana Ștefănescu, *Discuții privind Dreptul muncii și „Dreptul profesional”*, în „Revista română de dreptul muncii” nr. 3/2013, p. 50-52.

² F del Giudice, F. Mariani, F Izzo, *op. cit.* p. 35-43.

³ Într-o serie de țări europene (Italia, Franța, Anglia, Germania etc.) este cunoscută și așa numita muncă para-subordonată, un hibrid între munca independentă și cea subordonată. Este vorba de lucrători (nesalariați), dar aflați într-o situație de dependență economică (Tiberiu Țiclea, *Dependența economică și dreptul muncii – probleme actuale și perspective*, în „Revista română de dreptul muncii” nr. 7/2010, p. 76 și urm.).

⁴ Legea voluntariatului (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 25 aprilie 2007). Asemănător, exercită activități specifice pompierii voluntarii civili, în baza Legii nr. 307/2006 privind apărarea împotriva incendiilor (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 633 din 21 iulie 2006), modificată ulterior prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2009 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 29 iunie 2009).

⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 20 aprilie 2011.

Pentru amănunte, a se vedea Ovidiu Ținca, *Comentarii referitoare la Legea nr. 52/2011*, în „Dreptul” nr. 12/2011, p. 101-116.

⁶ A se vedea: Ordonanța Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 642 din 30 august 2002), aprobată prin Legea nr. 641/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 900 din 11 decembrie 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 294/2009 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 645 din 1 octombrie 2009); art. 391 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 din 25 iulie 2001), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 76/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012).

⁷ A se vedea Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 din 20 iulie 2001), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 166/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 699 din 11 octombrie 2012).

§2. Noțiunea, obiectul și misiunea dreptului muncii

4. Definiția dreptului muncii. Ca orice altă ramură a dreptului, și dreptul muncii reprezintă un ansamblu de norme juridice cu un obiect distinct de reglementare: *relațiile sociale de muncă*.

Aceste relații se stabilesc între cei ce utilizează forța de muncă – *angajatori* (patroni) și cei care prestează munca – *salariați* (angajați).

În sensul Codului muncii [art. 14 alin. (1)], „prin *angajator* se înțelege persoana fizică sau juridică ce poate, potrivit legii, să angajeze forța de muncă pe bază de contract individual de muncă”¹.

Potrivit Legii dialogului social, *angajatul* este persoana fizică, parte a unui contract individual de muncă sau raport de serviciu, care prestează muncă, pentru și sub autoritatea unui angajator și beneficiază de dreptul prevăzut de lege, precum și de dispozițiile contractelor sau acordurilor colective de muncă aplicabile [art. 1 lit. g)].

Legiuitorul, așadar, prin termenul de „angajat” are în vedere atât *salariații* supuși contractelor individuale de muncă, cât și *funcționarii publici*, aflați în raporturi de serviciu cu autoritățile/instituțiile publice din care fac parte.

Legea nr. 467/2006 privind stabilirea cadrului general de informare și consultare a angajaților², definește *angajatul* ca acea „persoană fizică, parte a unui contract individual de muncă sau raport de muncă, care prestează munca pentru și sub activitatea unui angajator, și beneficiază de drepturile prevăzute de legea română precum și de contractele și acordurile de muncă” [art. 3 lit. c)].

Anumite persoane, de regulă juridice (societăți comerciale, societăți sau companii naționale, regii autonome, alte organizații cu scop lucrativ, instituții publice etc.), denumite, uneori, generic *unități*³, au nevoie, pentru îndeplinirea obiectului lor de activitate, de ajutorul unor angajați (salariați), aceștia, pe baza promisiunii că vor fi remunerați (salarizați); răspund cererii și se plasează sub autoritatea beneficiarilor muncii lor.

Ei vor depinde astfel *juridic* și *economic* de angajatori. *Depind juridic* deoarece au obligația de subordonare: să realizeze întocmai sarcinile de serviciu, să respecte ordinea și disciplina muncii, instrucțiunile șefilor ierarhici. *Depind economic*, deoarece, în schimbul muncii, primesc periodic *salariu*, de cele mai multe ori singura lor sursă de existență.

Între cele două părți - angajator și salariați - iau naștere atât relații individuale, dar și colective, consecință a individualizării dialogului social, a existenței unor drepturi și obligații distincte ale partenerilor sociali în procesul muncii, ca subiecte de drept, a încheierii contractelor (acordurilor) colective de muncă.

Unii autori⁴, în definirea dreptului muncii, pornesc de la faptul că acesta este o *disciplină științifică*, el neputându-se confunda sau echivala cu un ansamblu de reglementări. Se consideră astfel că „dreptul muncii constituie o disciplină a științelor juridice care studiază aspectele teoretice și practice ale raporturilor juridice de muncă născute între angajatori și cei subordonați acestora în baza contractelor individuale și colective de muncă, precum și rolul statului în desfășurarea acestor raporturi”.

Firește, dreptul muncii constituie și o disciplină științifică – mărturie stau numeroasele cursuri, tratate și alte lucrări care îi sunt consacrate, precum și faptul că este înscris în programele de învățământ ale facultăților de drept –, dar el este, înainte de toate, o ramură a dreptului alături de celelalte ramuri (subsisteme) ale sistemului dreptului național.

¹ Legea dialogului social nr. 62/2011 definește angajatorul ca acea persoană fizică sau juridică ce poate, potrivit legii, să angajeze forța de muncă pe bază de contract individual de muncă sau raport de serviciu [art. 1 lit. e)]. Noțiunea de angajator este extrem de largă; se observă că ea cuprinde și autoritățile/instituțiile publice.

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1006 din 18 decembrie 2006.

³ În concepția dialogului social *unitatea* este persoana juridică ce angajează nemijlocit forța de muncă [art. 1 lit. l)].

⁴ Valer Dorneanu, *Dreptul muncii. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 16-17.

În concluzie, *dreptul muncii este acea ramură a sistemului de drept alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează relațiile individuale și colective de muncă, atribuțiile organizațiilor sindicale și patronale, conflictele de muncă, aspectele ale inspecției și jurisdicției muncii*¹.

Denumirea de drept al muncii desemnează și disciplina sau ramura științelor juridice care studiază normele menționate².

5. Autonomia dreptului muncii. Negându-se opinia tradițională și temeinic justificată privind existența dreptului muncii ca ramură autonomă a sistemului dreptului³, se susține incomprehensibil, ambiguu și cu expresii contradictorii, „inextricabile” și citate ce susțin contrariul, că dreptul muncii „nu este și nu poate⁴ fi autonom, ci dependent de dreptul civil”.

În continuare, totuși, se acceptă că dreptul muncii este un „drept special”, ce derogă de la dreptul civil.

Cu certitudine, dreptul muncii este *o ramură distinctă de drept*, și nu o parte a dreptului civil; *este o componentă a dreptului privat, ca și dreptul civil*, care prezintă calitatea de drept comun⁵.

Autonomia sa, rezultă din aceea că:

- obiectul său de reglementare este propriu, fiind *constituit din raporturile individuale și colective de muncă, precum și din raporturile conexe lor*;
- *este guvernat de principii specifice*⁶;
- *metoda de reglementare este proprie*; ea rezidă, în primul rând, în existența unor izvoare de drept speciale, care fie, dau expresie prerogativelor angajatorului (de pildă, regulamentul de organizare și funcționare, regulamentul intern, instrucțiunile referitoare la securitatea și sănătatea în muncă), fie sunt rezultatul negocierii colective (contractele și acordurile colective de muncă). În al doilea rând, ceea ce este extrem de important, spre deosebire de dreptul civil, care este o „ramură de drept intern propriu-zis”⁷, dreptul muncii încorporează și norme de internațional și european al muncii⁸.

Revenind la specificul raporturilor de muncă (individuale), în comparație cu cele civile, care presupun și ele prestarea unei munci, urmează să avem în vedere caracteristicile rezultate din Recomandarea nr. 198/2006 a Organizației Internaționale a Muncii, astfel⁹:

- munca este prestată potrivit instrucțiunilor și sub controlul angajatorului;
- beneficiarul acestei munci este angajatorul;
- lucrătorul se află la dispoziția acestuia;
- ca regulă, lucrătorul se integrează într-un colectiv de muncă din unitate (întreprindere), aparținând beneficiarului muncii;
- munca trebuie prestată personal de către lucrător;

¹ Alexandru Țiclea (coord.), *Dreptul public al muncii*, Editura Wolters Kluwer, București, 2010, p. 36.

Conform doctrinei germane, dreptul muncii reprezintă suma regulilor de drept care privesc munca prestată în activități dependente; se referă la relația dintre angajatori și angajați, care, în mod normal, își are baza în contractul de muncă, dar și la relația cu colaboratorii ce activează în aceeași unitate, la legăturile colectivităților de angajați și angajatori, precum și la cea dintre părțile contractante și asociațiile lor cu statul (El este, în același timp, drept public și drept privat) (Günter Schaub, Ulrich Koch, Rüdiger Linck, Hinrich Vogelsang, *Arbeitsrechts – Handbuch*, 12 Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2007, p. 1661).

² A se vedea Sanda Ghimpu, *Dreptul muncii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p. 1-2.

³ A se vedea: Alexandru Țiclea, *Noli tangere... dreptul muncii*, în „Revista română de dreptul muncii” nr. 6/2012, p. 9-14; Ion Traian Ștefănescu, *Considerații cu referire la autonomia dreptului muncii*, în „Dreptul” nr. 12/2012, p. 113-135.

⁴ Marian Nicolae, *Codex iuris civiles*, Tomul 1, *Noul Cod civil. ediție critică*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. CLXXXVI-CLXXXIX.

⁵ Șerban Beligrădeanu, *Comentarii în legătură cu efectele caracterului „monist” al Codului civil român actual asupra ființării, în continuare, a unui „drept comercial” în România*, în „Dreptul” nr. 9/2012, p. 19.

⁶ A se vedea *infra*, §5.

⁷ Ion Traian Ștefănescu, *Considerații cu referire la autonomia dreptului muncii...*, p. 121.

⁸ A se vedea *infra*, Capitolul II „Dreptul internațional și european al muncii”.

⁹ Ion Traian Ștefănescu, *Tratat...*, p. 223-224; *Idem*, *Considerații...*, p. 117-118.